

Modeluniform Gemeentelijke Handhaver Openbare Ruimte (domein I)

Colofon

Auteur

Thimo Adams

Vormgeving

Chris Koning (VNG)

Copyright

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1 Samenvatting	5
2 De identiteit van de handhaver openbare ruimte	6
3 Uitgangspunten van het modeluniform	8
4 Modeluniform	9
5 Modeluniform voer- en vaartuigen	19
6 Extra onderdelen modeluniform	25
7 Functieonderscheidingstekens	27
8 Draagvoorschriften	28
9 Minimale kwaliteitseisen	29
10 Informatiedeling	32
11 Literatuurlijst	33
Dankwoord	34
Bijlage 1: Draagvoorschriften Modeluniform Handhaver	35
Bijlage 2: Kwaliteitseisen Modeluniform Handhaver	41

Inleiding

In 2013 is door de minister van Justitie en Veiligheid de professionalisering van het boa-stelsel in gang gezet. Een belangrijk onderdeel hiervan was het ontwerpen van een landelijk modeluniform voor buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's). Het uniform bepaalt namelijk in hoge mate de identiteit van de boa (gemeentelijke handhaver) en de herkenbaarheid voor de burger. Voor de gemeentelijke handhaver openbare ruimte (domein I) werd deze opdracht belegd bij de VNG.

Hiermee kreeg de VNG de intellectuele eigendomsrechten op het ontwerp van het uniform. Het ontwerp van het handhaver-modeluniform is gedeponeerd in het modeldepot Benelux. Dit betekent dat het uniform valt onder de bescherming van de Benelux Tekeningen en Modellen Wet (BTMW) waardoor het alleen door derden gebruikt mag worden nadat de VNG daarvoor schriftelijk toestemming heeft verleend aan de desbetreffende partij. Gebruik zonder deze toestemming leidt tot een inbreuk op de intellectuele eigendomsrechten van de VNG.

Het modeluniform bestaat uit een combinatie van specifieke kenmerken en kent bepaalde eisen die verplicht zijn. Er is echter ook ruimte voor gemeenten om eigen specifieke wensen te implementeren. Als werkgever is en blijft de gemeente verantwoordelijk voor het uniform dat door hun werknemers wordt gedragen. Om dit goed tot uiting te kunnen laten komen is er sprake van een open markt qua producenten en leveranciers van het uniform.

Om de uniformiteit en professionalisering van de gemeentelijke handhaving voort te zetten is in de "[Gezamenlijke actieagenda gemeentelijke handhaving 2022-2024](#)" de actualisering van het modeluniform als één van de agendapunten opgenomen. De VNG heeft in juli 2023 de evaluatie¹ van het uniform afgerond. In deze evaluatie is onderzocht of het uniform, 10 jaar na invoering, nog voldoet aan de wensen en behoefte van de dragers en de hedendaagse standaarden. Naar aanleiding van de aandachtspunten die hieruit naar voren kwamen heeft de VNG, als verantwoordelijke voor het communiceren over het onderhoud en de doorontwikkeling van het uniform, een aantal acties uitgezet om tot een geactualiseerde modeluniform te komen. Dit geactualiseerde modeluniform levert een bijdrage aan de uniformiteit, herkenbaarheid, professionaliteit, veiligheid, gezag en dus het imago van handhavers.

1 [Evaluatie: Uniform in beeld](#) (2023)

1 Samenvatting

In dit document staat het geactualiseerde modeluniform gemeentelijke handhaver openbare ruimte (domein I) beschreven. Naar aanleiding van de aangegeven aandachtspunten uit de evaluatie van het uniform heeft de VNG, als verantwoordelijke voor het communiceren, onderhoud en de doorontwikkeling van het uniform, een aantal acties uitgezet om tot dit geactualiseerde modeluniform te komen. Mede door de VNG-Kledingcommissie, bestaande uit een afvaardiging van gemeenten, doet het modeluniform weer recht aan de aangegeven behoeften en hedendaagse eisen.

Het modeluniform vormt een belangrijk onderdeel van de identiteit van de handhaver. Deze identiteit wordt vormgegeven door middel van een vijftal elementen: de naam (functie), kleurstelling (blauwtinten), het logo (boa-vuistje), een uniek kenmerk (patroon battenburg blokkenband) en de typografie (lettertype 'frutiger'). Om naast het uniform de uniformiteit in uitstraling te behouden wordt geadviseerd om in de kledingvoorschriften op te nemen dat handhavers niet zelf uitrusting aan mogen schaffen. Bijvoorbeeld: "Aan het uniform en de koppelriem mogen alleen de door de dienst vastgestelde middelen gedragen worden" (zie "Bijlage 1: Draagvoorschriften").

Aan het modeluniform zijn nieuwe en extra onderdelen toegevoegd. Het merendeel van deze onderdelen werd landelijk in verschillende uitstralingen al toegepast, maar maken nu officieel onderdeel uit van het modeluniform. Het modeluniform 2024 bestaat uit de volgende onderdelen: jas (en andere varianten), poloshirt (korte/lange mouwen), trui, vest, broeken, hoofddeksels, veiligheidsvesten en schoenen. Een nieuwe toevoeging aan het modeluniform zijn onderdelen voor tijdens het gebruiken van voer- en vaartuigen. Dit modeluniform bestaat uit de volgende onderdelen: motorjas, motorbroek, motorhelm, fietshelm en een reddingsvest. Ook zijn extra onderdelen beschreven die niet bij het basis modeluniform horen en alleen in de beschreven situaties gedragen mogen worden. Hiervoor zijn richtlijnen opgesteld om ook hierbij de uniformiteit te kunnen bewaren. Dit zijn de volgende onderdelen: veiligheidshesje, T-shirt, commando muts, colletje, winter/fouilleerhandschoenen en een regenbroek. Naast het modeluniform worden onder andere ook de reeks functieonderscheidingstekens van de handhavers en minimale kwaliteitseisen met betrekking tot veiligheid, materiaal, uitstraling en duurzaamheid beschreven.

In de bijlagen van dit document staat verder nog beschreven: "Bijlage 1: Draagvoorschriften" en "Bijlage 2: Kwaliteitseisen". Zie hoofdstuk 8 en 9, voor een korte toelichting van bijlage 1 en 2.

2 De identiteit van de handhaver openbare ruimte

Profiel van de handhaver openbare ruimte

De gemeentelijke handhaver is vaak degene die mensen in de openbare ruimte het eerste aanspreekt en wordt aangesproken op het handhaven van een veilige en leefbare omgeving. Een handhaver openbare ruimte vertegenwoordigt het lokale gezag, in dagelijkse situaties op straat. Correct gedrag en de uitstraling van de handhaver dragen bij aan een positieve uitstraling van de gemeente naar hun inwoners. Een handhaver is benaderbaar, dienstbaar en behulpzaam enerzijds en stelt de norm en handhaaft wet- en regelgeving anderzijds. Beide elementen zijn onderdeel van het werk van een handhaver openbare ruimte. In de uitwerking van het modeluniform wordt hier rekening mee gehouden.

Uitwerking van de identiteit

Het uniform vormt een onderdeel van de identiteit van de handhaver openbare ruimte. De visual branding theory stelt dat een identiteit wordt vormgegeven door het benoemen van een vijftal elementen: de naam, kleurstelling, het logo, een specifiek kenmerk en de typografie (uitwerking op volgende pagina). Door deze elementen te benoemen en consistent door te voeren ontstaat er een eigen identiteit die bijdraagt aan de professionaliteit en herkenbaarheid van de beroepsgroep voor de burgers.

Om recht te doen aan deze identiteit mogen uniformen van andere dan handhaver-functionarissen een (combinatie van) de vastgestelde elementen niet bevatten. Omdat het handhaver-uniform is gekoppeld aan de functie en niet aan de organisatie mogen andere functionarissen, bijvoorbeeld toezichthouders (zonder bestuurlijke en/of strafrechtelijke bevoegdheden), het modeluniform niet dragen. Zie "bijlage 1: Draagvoorschriften" en te zijner tijd de nieuwe richtlijn 'Modeluniform Toezichthouders' voor informatie over wie welk uniform dient te dragen.

De VNG heeft op advies van de VNG-Kledingcommissie bepaald dat hiervoor één uitzondering geldt en dit betreft aanstaande handhavers die reeds door de gemeente zijn aangesteld op deze functie, een opsporingsakte hebben maar nog niet zijn beëdigd. Zij werken, tot de beëdiging, als toezichthouder. Deze exclusieve groep mag het modeluniform, zij het zonder zichtbaar boa-logo, dragen. Eventueel afgedekt door middel van een hoesje in de kleur van de mouw.

Om naast het uniform de uniformiteit in uitstraling te behouden wordt geadviseerd om in de kledingvoorschriften op te nemen dat handhavers niet zelf uitrusting aan mogen schaffen. Bijvoorbeeld: "Aan het uniform en de koppelriem mogen alleen de door de dienst vastgestelde middelen gedragen worden" (zie "Bijlage 1: Draagvoorschriften").

Eén naam

De naam heeft betrekking op de functie die binnen de gemeente wordt vervuld. Een gemeentelijke handhaver openbare ruimte heeft als onderscheidende taak van andere functionarissen in de openbare ruimte, dat hij strafrechtelijk kan handhaven. De gehanteerde term handhaving op het uniform dekt hiermee dan ook de lading.

Kleur

Uit onderzoek blijkt dat de kleur blauw een gevoel oproept van veiligheid. Waar donkere tinten geassocieerd worden met begrippen als sterk en gezag, staan lichtere tinten voor toegankelijkheid en benaderbaar². De functie van de handhaver openbare ruimte heeft beide elementen in zich. Donkerblauw gecombineerd met lichtblauw is dan ook een logische keuze als hoofdelementen voor het uniform. In de uitwerking van het modeluniform staan de exacte kleurcodes benoemd.

Logo

Een handhaver openbare ruimte heeft de plicht – wanneer hij in uniform loopt – om het boa-logo zichtbaar te dragen. Het logo stelt een hand voor welke een scepter vasthoudt en tegelijkertijd een schild in zijn hand heeft. De scepter staat voor de speciale opsporingsbevoegdheden die een boa heeft. Het schild staat symbool voor de beschermende taak van de boa. Dit insigne met het boa-logo is een wezenlijk en derhalve verplicht onderdeel van het modeluniform.

Uniek kenmerk

Een uniek kenmerk is een op zichzelf staand integraal herkenbaar item. Het unieke kenmerk voor het uniform handhaver openbare ruimte is de blokkenband in patroon battenburg. Dit is een tweebands schaakbordmotief dat wordt uitgevoerd in zilverreflex.

Typografie

De handhaving huisstijl maakt gebruik van het lettertype (font) 'frutiger'. De VNG sluit hierbij aan op de typografie die ook door de politie, brandweer evenals hulpdiensten wordt toegepast.

2 Zie onderzoek van Richard R & Johnson M.S Psychological Influence of the Police Uniform (2001).

3 Uitgangspunten van het modeluniform

Aanschaf modeluniform

Het ontwerp van het handhaver-modeluniform is door de VNG gedeponneerd in het modeldepot Benelux. Dit betekent dat het handhaver-modeluniform valt onder de bescherming van de Benelux Tekeningen en Modellen Wet (BTMW) en door derden alleen mag worden gebruikt nadat de VNG daarvoor schriftelijk toestemming heeft verleend aan de desbetreffende partij. Gebruik zonder deze toestemming leidt tot een inbreuk op de intellectuele eigendomsrechten van de VNG. Dit heeft betrekking op de (combinatie van) de elementen kleur, blokkenband en de naamgeving van/op het handhaver-modeluniform. Deze genoemde elementen mogen dus niet zonder meer gebruikt worden voor uniformen van andere gemeentelijke handhaver-functionarissen.

Zodra het gebruikersrecht is verleend, kunnen gemeenten in samenspraak met marktpartijen aan de slag met de aanschaf van het uniform. De uitgangspunten zijn dusdanig weergegeven dat deze ook van toepassing kunnen zijn op andere gelijksoortige kledingstukken. De gemeente bepaalt zelf uit welke combinatie van kledingstukken een volledig uniform bestaat.

Bij de keuze voor het modeluniform, moeten alle benoemde elementen consequent worden doorgevoerd. Elk afzonderlijk element maakt onderdeel uit van de totale identiteit van de gemeentelijke handhaver openbare ruimte. Het advies gaat niet tot in detail in op de te kiezen stoffen en wijze waarop zakken moeten worden vormgegeven of waar de ritsen moeten zitten. Als afschrijvingstermijn voor een volledig handhaver-uniform is uitgegaan van vijf jaar. Er geldt geen vastgestelde deadline voor invoering van het nieuwe uniform. Het moment voor een gemeente om over te stappen naar het nieuwe uniform is wanneer het huidige handhaver-uniform is afgeschreven en/of een nieuwe aanbestedingsronde zich aandient.

Voordelen van een modeluniform

Een herkenbaar landelijk uniform draagt in eerste instantie bij aan de uniforme en professionele uitstraling van de handhaver openbare ruimte. Daarnaast zorgt het ook voor het vergroten van de herkenbaarheid voor de burger, het vergemakkelijkt de uitwisseling van handhavers tussen gemeenten, en het bevordert de impact van regionale of landelijke campagnes gerelateerd aan de taakstelling van de handhavers.

4 Modeluniform

Hieronder treft u de richtlijnen aan voor afzonderlijke kledingonderdelen van het modeluniform. De richtlijnen bevatten basale visuele uitgangspunten, exclusief voor de functie gemeentelijke handhaver openbare ruimte. De uitgangspunten, neergelegd in dit model³, bieden gemeenten een handvat voor het vaststellen en vervolgens aanschaffen van een uniform voor de handhaver openbare ruimte. Op de schouders van de bovenkleding is een lus en knoop bevestigd, waaraan de epauletten worden vastgemaakt. Over deze epauletten kunnen de schuifpassanten met de functieonderscheidingstekens worden geschoven (zie hoofdstuk 7).

3 Het ontwerp van het BOA-modeluniform is door de VNG gedeponereerd in het modeldepot Benelux. Dit betekent dat het BOA-modeluniform valt onder de bescherming van de Benelux Tekeningen en Modellen Wet (BTMW) en door derden alleen mag worden gebruikt nadat de VNG daarvoor schriftelijk toestemming heeft verleend aan de desbetreffende partij. Gebruik zonder deze toestemming leidt tot een inbreuk op de intellectuele eigendomsrechten van de VNG.

Jas en andere varianten

Deze beschrijving is van toepassing op zowel de winter- als zomerjas (all weather) en andere varianten, zoals een windstopper of een fleecetas. Bij de jas wordt een combinatie van lichte en donkere blauwtinten toegepast. De tekst 'handhaving' komt op linkerborst en de achterzijde van de jas. Er is op borsthoogte rondom striping in de vorm van twee rijen battenburg schaakbordmotief. Het boa-logo komt op beide mouwen aan de zijkant.

Model	Jas en andere varianten
Naam	Handhaving op rugzijde in font frutiger zilverreflex in hoofdletters. Breedte 30 cm en hoogte 4,5 cm. De plaats is 3 cm boven de striping. Handhaving op linkerborst in font frutiger zilverreflex in hoofdletters. Breedte 10 cm en hoogte 1,8 cm. De plaats is 3 cm boven de striping.
Kleurstelling	19-4025 TPX MOOD INDIGO (overige onderdelen van de jas). 18-4051 TPX STRONG BLUE (minimaal 10% onafgebroken op schouder/borst kwadrant tot aan de mouwinzet).
Logo	Boa-logo badge (stof) op beide mouwen, zijkant (afstand mouwnaad is 9 cm).
Uniek element	Striping 2 rijen battenburg schaakbordmotief zilverreflex rondom. Uitgevoerd in zilverreflex in combinatie met 19-4025 TPX MOOD INDIGO. Breedte 30 mm, blokjes elk 12 mm LxB en een rand van 3mm boven en onder.

Tabel 1: Richtlijnen Jas en andere varianten

Poloshirt korte mouwen

Bij de polo worden, net als bij de jas, lichte en donkere blauwtinten toegepast. De tekst 'handhaving' wordt op de linkerborst gezet en op de achterzijde van de polo. Er is op borsthoogte rondom striping in de vorm van twee rijen battenburg schaakbordmotief. Het boa-logo komt op beide mouwen aan de zijkant.

Model	Korte mouwen Polo
Naam	Handhaving op rugzijde in font frutiger zilverreflex in hoofdletters. Breedte 30 cm en hoogte 4,5 cm. De plaats is 3 cm boven de striping. Handhaving op linkerborst in font frutiger zilverreflex in hoofdletters. Breedte 10 cm, hoogte 1,8 cm. De plaats is 3 cm boven de striping.
Kleurstelling	19-4025 TPX MOOD INDIGO (overige onderdelen van de polo). 18-4051 TPX STRONG BLUE (minimaal 10% onafgebroken op schouder/borst kwadrant tot aan de mouwinzet).
Logo	Boa-logo badge (stof) op beide mouwen, zijkant (afstand mouwnaad is 6 cm).
Uniek element	Striping 2 rijen battenburg schaakbordmotief zilverreflex rondom. Uitgevoerd in zilverreflex in combinatie met 19-4025 TPX MOOD INDIGO. Breedte 30 mm, blokjes elk 12 mm LxB en een rand van 3mm boven en onder.

Tabel 2: Richtlijnen Poloshirt korte mouwen

Poloshirt lange mouwen

De elementen op de lange mouwen polo worden hetzelfde doorgevoerd als op de korte mouwen polo.

Model	Lange mouwen Polo
Naam	Handhaving op rugzijde in font frutiger zilverreflex in hoofdletters. Breedte 30 cm en hoogte 4,5 cm. De plaats is 3 cm boven de striping. Handhaving op linkerborst in font frutiger zilverreflex in hoofdletters. Breedte 10 cm, hoogte 1,8 cm. De plaats is 3 cm boven de striping.
Kleurstelling	19-4025 TPX MOOD INDIGO (overige onderdelen van de polo). 18-4051 TPX STRONG BLUE (minimaal 10% onafgebroken op schouder/borst kwadrant tot aan mouwinzet).
Logo	Boa-logo badge (stof) op beide mouwen, zijkant (afstand mouwnaad is 6 cm).
Uniek element	Striping 2 rijen battenburg schaakbordmotief zilverreflex rondom. Uitgevoerd in zilverreflex in combinatie met 19-4025 TPX MOOD INDIGO. Breedte 30 mm, blokjes elk 12 mm LxB en een rand van 3mm boven en onder.

Tabel 3: Richtlijnen Poloshirt lange mouwen

Trui

Bij de trui worden net als bij de rest van de bovenkleding, lichte en donkere blauwtinten toegepast. De tekst 'handhaving' komt op linkerborst en de achterzijde van de trui. Er is op borsthoogte rondom striping in de vorm van twee rijen battenburg schaakbordmotief. Het boa-logo komt op beide mouwen aan de zijkant. Aan de trui is een colletje met rits tot net boven de battenburg band toegevoegd.

Model	Trui
Naam	Handhaving op rugzijde in font frutiger zilverreflex in hoofdletters. Breedte 30 cm en hoogte 4,5 cm. De plaats is 3 cm boven de striping. Handhaving op linkerborst in font frutiger zilverreflex in hoofdletters. Breedte 10 cm, hoogte 1,8 cm. De plaats is 3 cm boven de striping.
Kleurstelling	19-4025 TPX MOOD INDIGO (overige onderdelen van de trui). 18-4051 TPX STRONG BLUE (minimaal 10% onafgebroken op schouder/borst kwadrant tot aan mouwinzet).
Logo	Boa-logo badge (stof) op beide mouwen, zijkant (afstand mouwnaad is 6 cm).
Uniek element	Striping 2 rijen battenburg schaakbordmotief zilverreflex rondom. Uitgevoerd in zilverreflex in combinatie met 19-4025 TPX MOOD INDIGO. Breedte 30 mm, blokjes elk 12 mm LxB en een rand van 3mm boven en onder.

Tabel 4: Richtlijnen Trui

Vest

Bij het vest worden, net als bij de rest van de bovenkleding, lichte en donkere blauwtinten toegepast. De tekst 'handhaving' komt op linkerborst en de achterzijde van het vest. Er is op borsthoogte rondom striping in de vorm van twee rijen battenburg schaakbordmotief. Het boa-logo komt op beide mouwen aan de zijkant. Aan het vest is een colletje en volledige rits toegevoegd. Het vest is minder warm dan de jas en heeft enkele andere uiterlijke kenmerken.

Model	Vest
Naam	Handhaving op rugzijde in font frutiger zilverreflex in hoofdletters. Breedte 30 cm en hoogte 4,5 cm. De plaats is 3 cm boven de striping. Handhaving op linkerborst in font frutiger zilverreflex in hoofdletters. Breedte 10 cm, hoogte 1,8 cm. De plaats is 3 cm boven de striping.
Kleurstelling	19-4025 TPX MOOD INDIGO (overige onderdelen van het vest). 18-4051 TPX STRONG BLUE (minimaal 10% onafgebroken op schouder/borst kwadrant tot aan mouwinzet).
Logo	Boa-logo badge (stof) op beide mouwen, zijkant (afstand mouwnaad is 6 cm).
Uniek element	Striping 2 rijen battenburg schaakbordmotief zilverreflex rondom. Uitgevoerd in zilverreflex in combinatie met 19-4025 TPX MOOD INDIGO. Breedte 30 mm, blokjes elk 12 mm LxB en een rand van 3mm boven en onder.

Tabel 5: Richtlijnen Vest

Broek

Voor de broek kan gekozen worden tussen de reguliere worker en een stretch worker. De stretch worker bestaande uit stretchmateriaal kan zowel op straat als op de fiets worden gedragen zonder dat de uitstraling van de handhaver in het geding komt. Aan de stretch worker is voor een strakke aanhechting en uitstraling onderaan de broekspijp een aansnoer touwtje toegevoegd.

Model	Worker
Kleurstelling	19-4025 TPX MOOD INDIGO.

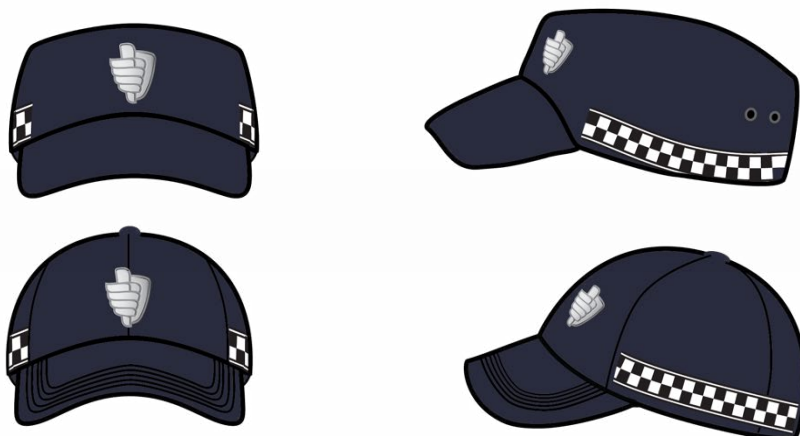
Tabel 6: Richtlijnen Broek (worker)

Model	Stretch Worker
Kleurstelling	19-4025 TPX MOOD INDIGO.
Bijzonderheden	Stretchmateriaal

Tabel 7: Richtlijnen Broek (stretch worker)

Hoofddeksel

Voor het hoofddeksel zijn twee modellen mogelijk, afhankelijk van de gewenste uitstraling. Enerzijds de nettere cap in de uitvoering van het viervlak-model (oorspronkelijke modeluniform), anderzijds een moderne baseball cap (nieuw in modeluniform). Naast bevestiging van het boa-logo, wordt ook de striping in de vorm van battenburg schaakbordmotief doorgevoerd in het hoofddeksel.

Model	Cap 4 vlak model
Kleurstelling	19-4025 TPX MOOD INDIGO.
Logo	Boa-logo (metaal) 37 mm centraal geplaatst op het voorvlak.
Uniek element	Striping 2 rijen battenburg schaakbordmotief zilverreflex op zijpanden. Uitgevoerd in zilverreflex in combinatie met 19-4025 TPX MOOD INDIGO. Breedte 30 mm, blokjes elk 12 mm LxB en een rand van 3mm boven en onder.

Tabel 8: Richtlijnen Cap 4 vlak model

Model	Baseball cap model
Kleurstelling	19-4025 TPX MOOD INDIGO.
Logo	Boa-logo (metaal) 37 mm centraal geplaatst op het voorvlak.
Uniek element	Striping 2 rijen battenburg schaakbordmotief zilverreflex op zijpanden. Uitgevoerd in zilverreflex in combinatie met 19-4025 TPX MOOD INDIGO. Breedte 30 mm, blokjes elk 12 mm LxB en een rand van 3mm boven en onder.

Tabel 9: Richtlijnen (baseball) Cap

Veiligheidsvest

Het veiligheidsvest (minimaal steekwerend, optioneel kogelwerend) wordt als persoonlijk beschermmiddel aangemerkt en wordt over het uniform (inclusief jas) heengedragen. Hiervoor zijn twee modellen denkbaar, afhankelijk van de gewenste uitstraling en zichtbaarheid. Enerzijds de blauwe versie in de uitstraling van het uniform met een combinatie van lichte en donkere blauwtinten, anderzijds de fluorescerend gele versie voorzien van extra reflectoren. De tekst 'handhaving' komt op linkerborst en de achterzijde van het veiligheidsvest. Er is op borsthoogte rondom striping in de vorm van twee rijen battenburg schaakbordmotief. **Extra optie:** klittenbandstrip op de voorzijde (linkerkant op de zak) om extra functies weer te geven.

Model	Veiligheidsvest blauw
Naam	Handhaving op rugzijde in font frutiger zilverreflex in hoofdletters. Breedte 30 cm en hoogte 4,5 cm. De plaats is 3 cm boven de striping. Handhaving op linkerborst in font frutiger zilverreflex in hoofdletters. Breedte 10 cm, hoogte 1,8 cm. De plaats is 3 cm boven de striping.
Kleurstelling	19-4025 TPX MOOD INDIGO (overige onderdelen van het veiligheidsvest). 18-4051 TPX STRONG BLUE (op schouder/borst kwadrant).
Uniek element	Striping 2 rijen battenburg schaakbordmotief zilverreflex rondom. Uitgevoerd in zilverreflex in combinatie met 19-4025 TPX MOOD INDIGO. Breedte 30 mm, blokjes elk 12 mm LxB en een rand van 3mm boven en onder.

Tabel 10: Richtlijnen Veiligheidsvest blauw

Model	Veiligheidsvest fluorescerend geel
Naam	Handhaving op rugzijde in font frutiger TPX MOOD INDIGO reflecterend in hoofdletters. Breedte 30 cm en hoogte 4,5 cm. De plaats is 3 cm boven de striping. Handhaving op linkerborst in font frutiger TPX MOOD INDIGO reflecterend in hoofdletters. Breedte 10 cm, hoogte 1,8 cm. De plaats is 3 cm boven de striping.
Kleurstelling	Volledig fluorescerend geel voorzien van 2 reflecterende strepen.
Uniek element	Striping 2 rijen battenburg schaakbordmotief zilverreflex rondom. Uitgevoerd in zilverreflex in combinatie met 19-4025 TPX MOOD INDIGO. Breedte 30 mm, blokjes elk 12 mm LxB en een rand van 3mm boven en onder.

Tabel 11: Richtlijnen Veiligheidsvest fluorescerend geel

Schoenen

De werkschoenen worden gedragen in een zwarte uitvoering en moeten minimaal halfhoog zijn (boven de enkels). Het type schoen wordt veelal beschreven als Tactical, SWAT of Police boots.

Model	Schoenen
Kleurstelling	Volledig zwart voorzien van zwarte veters.

Tabel 12: Richtlijnen Schoenen

5 Modeluniform voer- en vaartuigen

Motorhandhaving

De beschrijving van de onderdelen van het motorhandhaver-uniform is van toepassing op zowel de winter- als een mogelijke zomervariant, zolang de correcte professionele uitstraling behouden blijft.

Motorjas

Bij de jas wordt een combinatie van donkere blauwtinten en fluorescerend geel met reflectoren volgens de Europese richtlijnen toegepast. De reflecterende tekst 'handhaving' komt op linkerborst en de achterzijde van de jas. Er is op borsthoogte rondom striping in de vorm van **volledig reflecterend** twee rijen battenburg schaakbordmotief. Het boa-logo komt op beide mouwen aan de zijkant. Op de schouders van de motorjas is net als bij de rest van de bovenkleding een lus en knoop bevestigd waaraan de epauletten vastgemaakt kunnen worden. Over deze epauletten kunnen de schuifpassanten met de functieonderscheidingstekens worden geschoven (zie hoofdstuk 7). Het veiligheidsvest wordt in tegenstelling tot de rest van het uniform, altijd onder de motorjas gedragen.

Model	Motorjas
Naam	Handhaving op rugzijde in font frutiger TPX MOOD INDIGO reflecterend in hoofdletters. Breedte 30 cm en hoogte 4,5 cm. De plaats is 3 cm boven de striping. Handhaving op linkerborst in font frutiger TPX MOOD INDIGO reflecterend in hoofdletters. Breedte 10 cm en hoogte 1,8 cm. De plaats is 3 cm onder de striping.
Kleurstelling	19-4025 TPX MOOD INDIGO (overige onderdelen van de jas). Fluorescerend geel (bovenzijde jas). Voorzien van reflecterende strepen (Europese richtlijn).
Logo	Boa-logo badge (stof) op beide mouwen, zijkant (afstand mouwnaad is 9 cm).
Uniek element	Volledig reflecterend: Striping 2 rijen battenburg schaakbordmotief zilverreflex rondom. Uitgevoerd in zilverreflex in combinatie met reflecterend 19-4025 TPX MOOD INDIGO. Breedte zo breed als de reflecterende strepen.

Tabel 13: Richtlijnen Motorjas

Motorbroek

De motorbroek wordt in donkere blauwtint gedragen voorzien van reflectoren die volgens de Europese richtlijnen zijn toegepast.

Model	Motorbroek
Kleurstelling	19-4025 TPX MOOD INDIGO. Voorzien van reflecterende strepen (Europese richtlijn).

Tabel 14: Richtlijnen Motorbroek

Motorhelm

Bij de motorhelm wordt alleen een fluorescerend gele kleur gebruikt. De tekst 'handhaving' komt in reflecterende donkerblauwe letters op de achterkant van de motorhelm. Naast bevestiging van het boa-logo, wordt ook de striping in de vorm van battenburg schaakbordmotief en reflectoren doorgevoerd in de motorhelm.

Model	Motorhelm
Naam	Handhaving op achterkant in font frutiger TPX MOOD INDIGO reflecterend in hoofdletters.
Kleurstelling	Fluorescerend geel.
Logo	Boa-logo (metaal) 37 mm centraal geplaatst op het voorvlak.
Uniek element	Striping 2 rijen battenburg schaakbordmotief zilverreflex op achterkant. Uitgevoerd in zilverreflex in combinatie met 19-4025 TPX MOOD INDIGO. Voorzien van reflecterende strepen langs de kaaklijn.

Tabel 15: Richtlijnen Motorhelm

Fietshelm

Bij de fietshelm wordt een zwarte kleur met op de achterzijde zilver reflectoren gebruikt. De tekst 'handhaving' komt op de zijkanten van de fietshelm. In de draagvoorschriften staat beschreven wanneer de fietshelm gedragen mag worden. Optie is de toevoeging van een rood lampje op de achterzijde van de helm wat de veiligheid verhoogt.

Model	Fietshelm
Naam	Handhaving op zijkant in font frutiger zilverreflex in hoofdletters.
Kleurstelling	Zwart met 2 zilveren reflectoren op de achterzijde.
Optie	Toevoegen rood lampje achterzijde (voor de veiligheid).

Tabel 16: Richtlijnen Fietshelm

Reddingsvest (waterhandhaving)

Bij het reddingsvest wordt een combinatie van donkere blauwtinten en fluorescerend geel met reflectoren toegepast. Het reddingsvest wordt altijd over het veiligheidsvest gedragen, behalve boven de 25 °C, dan 'mag' het reddingsvest zonder veiligheidsvest worden gedragen (zie draagvoorschriften).

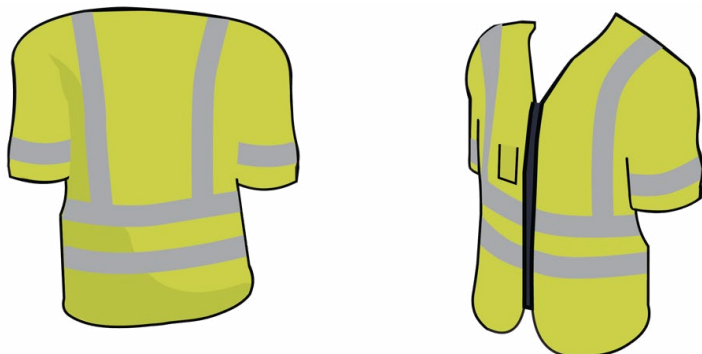
Model	Reddingsvest
Kleurstelling	Fluorescerend geel (overige onderdelen van het reddingsvest). 19-4025 TPX MOOD INDIGO (bovenzijde reddingsvest). Voorzien van reflectoren.

Tabel 17: Richtlijnen Reddingsvest

6 Extra onderdelen modeluniform

Veiligheidshesje

Het veiligheidshesje voldoet aan de juiste hoeveelheid fluorescerend geel en hoeveelheid reflectoren om het verkeer binnen de bebouwde kom te mogen regelen. Er is geen tekst met 'handhaving' of battenburg blokmarkering toegevoegd aan het veiligheidshesje, dit omdat het hesje alleen in uitzonderlijke gevallen voor het regelen van verkeer gebruikt mag worden.

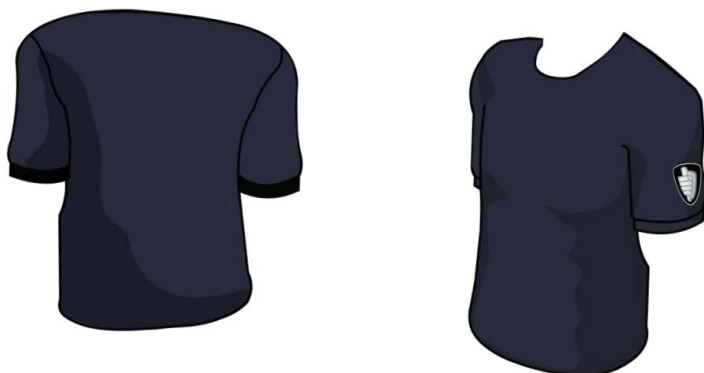

Model	Veiligheidshesje fluorescerend geel
Kleurstelling	Volledig fluorescerend geel voorzien van reflecterende strepen.

Tabel 18: Richtlijnen Veiligheidshesje

T-shirt (uitzondering warmte protocol)

Bij het T-shirt wordt alleen de donkere blauwtint gebruikt. Het boa-logo komt op beide mouwen aan de zijkant. Dit neutrale T-shirt mag alleen worden gedragen tijdens een hitteprotocol (+25 graden) in combinatie met het veiligheidsvest.

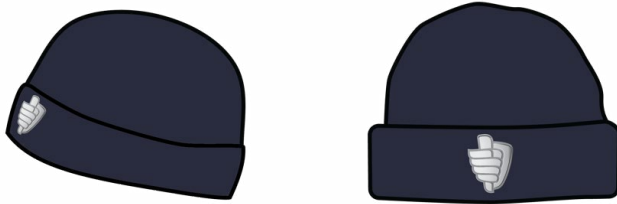

Model	T-shirt
Kleurstelling	19-4025 TPX MOOD INDIGO (op het gehele T-shirt).
Logo	Boa-logo badge (stof) op beide mouwen, zijkant (afstand mouwnaad is 6 cm).

Tabel 19: Richtlijnen T-shirt

Muts

De commando muts wordt uitgevoerd in een donkere blauwtint en is voorzien van het boa-logo. In de draagvoorschriften staat beschreven wanneer de muts gedragen mag worden.

Model	Commando Muts
Kleurstelling	19-4025 TPX MOOD INDIGO.
Logo	Boa-logo (stof) 37 mm centraal geplaatst op het voorvlak.

Tabel 20: Richtlijnen commando Muts

Colletje

Bij het colletje wordt alleen de donkere blauwtint gebruikt. In de draagvoorschriften staat beschreven wanneer het colletje gedragen mag worden.

Model	Colletje
Kleurstelling	19-4025 TPX MOOD INDIGO.

Tabel 21: richtlijnen Colletje

Winter/fouilleerhandschoenen

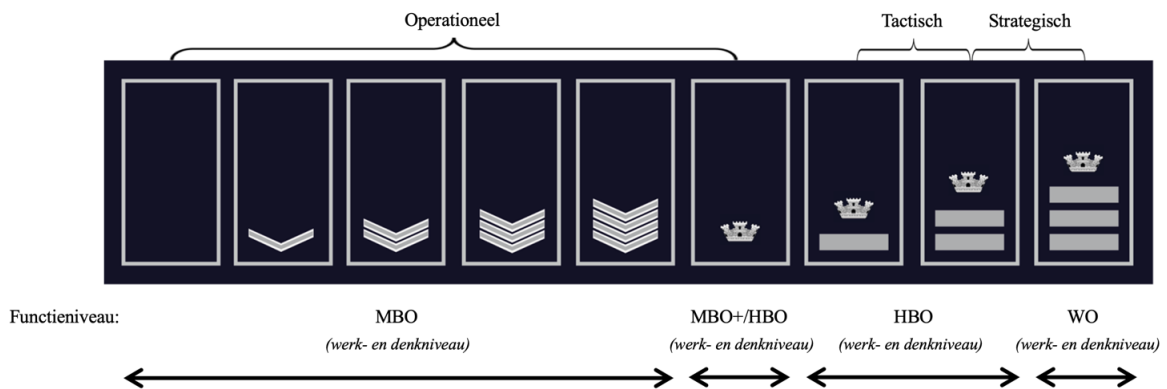
Bij de handschoenen wordt alleen een zwarte kleur gebruikt. Er bestaan handschoenen die voor de winter en fouilleren gebruikt kunnen worden. In de draagvoorschriften staat beschreven wanneer de handschoenen gedragen mogen worden.

Regenbroek

Bij de regenbroek wordt alleen de donkere blauwtint gebruikt lijkend op de worker.

7 Functieonderscheidingstekens

Om de functieonderscheidingstekens te kunnen dragen zijn op de schouders van de bovenkleding een lus en knoop bevestigd waaraan de epauletten vastgemaakt kunnen worden. Over deze epauletten kunnen de schuifpassanten met de functieonderscheidingstekens worden geschoven. De VNG adviseert om hiervoor de volgende reeks functieonderscheidingstekens te gebruiken, deze is onderverdeeld in operationeel, tactisch en strategisch niveau. Per functieonderscheidingsteken is het corresponderende werk- en denkniveau vermeld. Belangrijk om te benadrukken is dat deze indeling is gebaseerd op de functieniveaus (zie HR21⁴), maar expliciet niet is gekoppeld aan salariering. Het staat de gemeente vrij om zelf een functienaam en inschaling aan de functieonderscheidingstekens te koppelen.

De basis van de functieonderscheidingstekens is diep donkerblauw en de tekens zijn uitgevoerd in de kleur zilver conform het landelijk boa-logo. Op de functieonderscheidingstekens van de leidinggevende functies staat een stedekroon (3 torentjes) als referentie naar het stadsbestuur.

Het gebruiken van de functieonderscheidingstekens is niet verplicht. De VNG adviseert gemeenten die wel voor functieonderscheidingstekens kiezen, om de bovenstaande reeks (geheel of gedeeltelijk) te hanteren uit oogpunt van uniformiteit. Hierdoor is het landelijk zowel voor collega's als (externe) ketenpartners duidelijk op welk functieniveau de handhaver/medewerker THOR werkzaam is en wat van diegene verwacht kan worden. In de bovenstaande reeks is het eerste functieonderscheidingsteken in beginsel 'kaal' en de gemeente is vrij om hier zelf invulling aan te geven. Hierop kan bijvoorbeeld het gemeentelogo of tekst voor medewerkers zoals: centralist, meldkamer, balie, of toezichthouders geplaatst worden. Op de schuifpassanten met functieonderscheidingstekens adviseert de VNG geen extra woorden of gemeentelogo te plaatsen uit het oogpunt van uniformiteit (zie "Bijlage 1: Draagvoorschriften").

8 Draagvoorschriften

In bijlage 1 staat verder beschreven wie binnen de 'afdeling handhaving' het modeluniform van handhavers openbare ruimte (domein I) mag dragen en treft u aanwijzingen met betrekking tot hoe dit modeluniform representatief en veilig gedragen dient te worden. Vanzelfsprekend zijn de draagvoorschriften afhankelijk van het kledingpakket dat de gemeente aan de handhaver verstrekt. Het uitgangspunt van draagvoorschriften is echter universeel: het moet zorgen voor eenheid van tenue. De handhaver is vaak, als vertegenwoordiger van de gemeentelijke overheid, het eerste aanspreekpunt voor mensen op straat. Een uniforme en correcte uitstraling is daarom belangrijk; dit draagt namelijk bij aan herkenbaarheid, een positief imago en een professionele uitstraling van de handhavers, en daardoor ook de gemeente.

Inhoudsopgave draagvoorschriften:

1. Wie mag het handhaver-modeluniform dragen? (ja/nee)

Gemeentelijke handhaver openbare ruimte
Management, staf en ondersteunend personeel
HTV-stagiaires
Richtlijn modeluniform toezichthouders

2. Algemene draagvoorschriften

3. Draagvoorschriften veiligheid

Kledingstukken en middelen
Voorschriften voor tijdens het gebruik van voer- en vaartuigen

4. Draagvoorschriften uitzonderlijke weersituaties

Hitteprotocol
Koude maanden

5. Standaarduitrusting handhaver openbare ruimte

6. Functieonderscheidingstekens

7. Literatuurlijst

9 Minimale kwaliteitseisen

In dit hoofdstuk staan de minimale kwaliteitseisen met betrekking tot veiligheid, materiaal, uitstraling en duurzaamheid van het uniform beschreven. Uitgebreidere richtlijnen en adviezen staan in "Bijlage 2: Kwaliteitseisen" toegelicht. De gemeente bepaalt zelf de materiaalkeuze. Het in dit rapport opgenomen advies is mede opgesteld door de VNG-Kledingcommissie én door Rijkswaterstaat (Buyer Group Circulair Textiel, marktvisie boa kleding) met betrekking tot duurzaamheid.

Veiligheidseisen

Arbo-eisen

Zorg dat de onderdelen van het uniform voldoen aan de Arbo-eisen.

Normen voor veiligheidsvesten

- Het veiligheidsvest moet minimaal steekwerend zijn. Een gemeente kan zelf de afweging maken om, afhankelijk van de taakstelling, te kiezen voor een steek- en kogelwerend vest. De zwaardere kogelwerende vesten zijn reeds betaalbaar. De nieuwere vesten worden steeds lichter en comfortabeler om te dragen. Deze zijn echter duurder.
- Afhankelijk van het type veiligheidsvest moeten de veiligheidsplaten tussen de 5 en 10 jaar worden vernieuwd. Op de veiligheidsplaten staat informatie over de levensduur. De werkgever is eindverantwoordelijk voor tijdige vervanging van het veiligheidsvest, echter is de medewerker medeverantwoordelijk voor het tijdig melden van de verloopdatum van het veiligheidsvest. Dit kan eventueel geborgd worden in een eigen registratiesysteem.
- Twee modellen van het veiligheidsvest zijn opgenomen in het modeluniform. De keuze is afhankelijk van de gewenste uitstraling en zichtbaarheid. De fluorescerende gele versie is voorzien van extra reflectoren. Deze versie kan gedragen worden in situaties waar een verhoogde attentiewaarde gevraagd is.

Certificaten leveranciers

Bij een aanbesteding kunnen gemeenten bij de leverancier navragen welke certificaten zij hebben voor stoffen: dit moet namelijk voldoen aan de Europese norm voor beroepskleding. Zoals brandvertragend etc.

Materiaaleisen

De uniforme en professionele uitstraling blijft leidend in de materiaalkeuze van het uniform. Uit de evaluatie is gebleken dat het slijten, verkleuren of uitdragen van bijvoorbeeld broeken de uitstraling van de handhaver negatief beïnvloedt. Houd daarom bewust rekening met de prijs/kwaliteit verhoudingen.

T-shirt

Omdat dit kledingstuk alleen wordt gedragen bij hoge temperaturen en altijd in combinatie met het veiligheidsvest (zie draagvoorschriften) is het van belang om bij de materiaalkeuze extra te letten op aspecten als comfort, vochtafvoer, ademend en minimale geurontwikkeling.

Stretch worker

De stretch worker bestaande uit stretchmateriaal kan zowel op straat als op de fiets worden gedragen zonder dat de uitstraling van de handhaver in het geding komt. Let daarom bij de materiaalkeuze op aspecten als stretchkwaliteit, comfort, vochtafvoer, ademend en minimale geurontwikkeling.

Waterdichtheid

De gemeente bepaalt zelf voor welke mate van waterdichtheid zij kiezen. Het advies, om onderkoeling te voorkomen, is de minimale eis van 5 minuten waterdichtheid in het geval van harde regen óf de eis van compleet waterdicht te hanteren.

Jas

Om de waterdichtheid van de jas te verhogen kan gedacht worden aan:

- Los membraam: drager blijft droog, maar zuigt zich vol, jas wordt zwaar en droogt langzaam
- Impregneren: dit maakt het waterafstotend maar niet waterdicht
- Taped van naden

Regenbroek

Ook een regenbroek in de kleur van de worker helpt bij regenachtig weer.

Motoruniform

Naast de opties voor bovenstaande jas kan het motoruniform ook direct gelamineerd worden. Het is daardoor waterdicht, neemt nagenoeg geen water op en droogt snel. De motorrijder is hierdoor beschermd tegen vocht en kou en lamineren is goedkoper dan Goretex.

Uitstralingseisen

De afgelopen jaren is een overstap gemaakt naar unisex uniformen. Uit de evaluatie is gebleken dat dit niet voor iedereen wenselijk is. Houd bij het aanschaffen van het modeluniform daarom rekening met verschillende pasvormen zodat het uniform eenieder goed past en de juiste professionele uitstraling geeft. Denk bijvoorbeeld aan de heupomvang van de broek en borstomvang bij de plaatsing van de blokkenband op de bovenkleding. Om naast het uniform de uniformiteit in uitstraling te behouden wordt geadviseerd om in de kledingvoorschriften op te nemen dat handhavers niet zelf uitrusting aan mogen schaffen. Bijvoorbeeld: "Aan het uniform en de koppelriem mogen alleen de door de dienst vastgestelde middelen gedragen worden" (zie "Bijlage 1: Draagvoorschriften"). Ook mogen vast aangebrachte beeldmerken, labels, logo's en dergelijke aan het modeluniform niet worden verwijderd of bedekt. En mogen geen extra beeldmerken, labels, logo's en dergelijke toegevoegd worden aan het modeluniform.

Duurzaamheidseisen

Naast de eisen van kwaliteit, veiligheid, zichtbaarheid en comfort speelt ook duurzaamheid een steeds grotere rol bij het bepalen van de stof voor het uniform. Ook met betrekking tot duurzaamheid zijn in dit document alleen de minimale verplichte eisen opgenomen. Verdere richtlijnen en adviezen staan in "Bijlage 2: Kwaliteitseisen" toegelicht. Deze richtlijnen en adviezen bieden een handvat aan gemeenten die meer willen inzetten op duurzaamheid.

Voor het uniform kan de zogenaamde "nieuw voor oud" regeling gehanteerd worden. Indien een kledingstuk wordt vervangen, wordt het oude kledingstuk ingeleverd. Dit kledingstuk wordt door de werkgever gerecycled, refurbished of opgeslagen voor tijdelijke medewerkers als het kledingstuk hiervoor nog geschikt is.

De ambitie van het kabinet is dat Nederland in 2050 volledig circulair is, met een economie met zo min mogelijk afval en zonder nodeloze verspilling van grondstoffen. Het Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030⁵ (NPCE) bevat de maatregelen die moeten leiden tot een circulair Nederland. Textiel is één van de productgroepen waarvoor concrete doelen en specifiek beleid is ontwikkeld.

Het beleidsprogramma Circulair Textiel⁶ zet het nationale beleid rond circulair textiel voor de komende jaren uiteen. Het bevat de volgende doelen:

Jaar	Doel
2025	Aandeel gerecycled (post-consumer)/duurzaam materiaal in textielproducten is 25 procent. 30 procent van de grondstoffen, materialen en producten die op de Nederlandse textielmarkt worden gebracht, wordt na inzameling – als direct hergebruik niet meer mogelijk is – gerecycled. 10 procent van de textielproducten die op de Nederlandse markt worden gebracht, wordt na inzameling hergebruikt binnen Nederland.
2030	In 2030 zijn we halverwege de transitie naar de circulaire economie, wat betekent dat: In alle textielproducten die in Nederland op de markt worden gebracht 50 procent duurzaam materiaal verwerkt is. Van die 50 procent is minimaal 30 procent recycleat en 20 procent duurzaam materiaal. 50 procent van de grondstoffen, materialen en producten die op de Nederlandse textielmarkt worden gebracht, na inzameling – als direct hergebruik niet meer mogelijk is – wordt gerecycled. 15 procent van de textielproducten die op de Nederlandse markt worden gebracht, na inzameling wordt hergebruikt binnen Nederland.
2035	Het streven is te komen tot een halvering van de ecologische voetafdruk van de textielsector op het gebied van uitstoot, watergebruik, chemicaliën en microplastics.
2050	Volledig circulaire economie.

Tabel 22: Doelen Circulair Textiel

De ambitie is helder, en de komende jaren zullen stappen worden gezet om die ambitie te verwezenlijken. Gemeenten spelen daarin ook een grote rol. Eén van de instrumenten die gemeenten daarvoor kunnen inzetten, is circulair inkopen. Door ook handhaver-uniformen circulair in te kopen kunnen gemeenten een impuls geven aan de markt om te verduurzamen. Gemeenten mogen van hun leveranciers verwachten dat zij toewerken naar de nationale doelstellingen uit het circulair textiel beleid.

De MVI-criteriatool⁷ (maatschappelijk verantwoord inkopen) is een hulpmiddel van de Rijksoverheid, voor overheden die circulair willen inkopen. De tool bevat criteria op drie verschillende ambitieniveaus: (1) basis, (2) significant en (3) ambitieus. De VNG geeft gemeenten het advies om de komende jaren deze tool te gebruiken en ten minste ambitieniveau 1 (minimumeisen) toe te passen bij het inkopen van de handhaver-uniformen. Deze minimeisen zullen de komende jaren meegroeien met de ontwikkelingen, en daardoor steeds ambitieuzer worden.

In de bijlage staat de uitgebreide versie van dit advies beschreven met daarnaast een aantal bronnen die gemeenten kunnen raadplegen als zij willen inzetten op een hogere duurzaamheidsambitie.

6 Zie beleidsprogramma Circulair Textiel 2020 – 2025

7 Zie MVI-criteriatool

10 Informatiedeling

Uit de responsies van de gemeenten die mee hebben gewerkt aan de evaluatie van het modeluniform bleek dat er behoefte is aan een plek waar ze vragen met betrekking tot het handhaver-uniform kunnen stellen. Bijvoorbeeld over leveranciers, kwaliteitseisen maar ook waar ze ervaringen en expertise kunnen uitwisselen. Gemeenten willen duidelijkheid over wie waarvoor verantwoordelijk is en hoe toezicht wordt gehouden op misbruik van het dragen van het modeluniform. Niet iedere gemeente heeft namelijk de deskundigheid en/of capaciteit in huis om de vragen rondom de aanschaf van nieuwe uniformen te kunnen beantwoorden. Het uitgangspunt is en blijft dat de VNG richtlijnen met betrekking tot het uniform verstrekt ten behoeve van een eigen herkenbare identiteit voor de gemeentelijke handhaver openbare ruimte (domein I) en dat een gemeente als werkgever verantwoordelijk is voor het handhaver-uniform dat zij aan hun handhaver-werknemers verstrekken.

Daarom is het volgende doel dat de VNG zich stelt het oprichten van een informatieloket waar gemeenten met hun vragen over het uniform, maar ook andere onderwerpen op het gebied van de handhavers/boa's domein I uit bijvoorbeeld de actieagenda terecht kunnen. Momenteel worden alle updates en informatie al gedeeld op de VNG-website onder het kopje Openbare orde en veiligheid – Gemeentelijke handhaving (boa's)⁸.

Tot slot gaf de VNG-Kledingcommissie het advies aan de VNG dat het modeluniform vaker dan eens in de 10 jaar geëvalueerd moet worden. Het boa-werkveld ontwikkeld en groeit exponentieel, waardoor ook de eisen aan het uniform/uitrusting regelmatig moeten worden bijgesteld. Vandaar de ambitie om de evaluatie om de 3 á 4 jaar uit te voeren door een commissie zoals VNG-Kledingcommissie of door een klankbordgroep van de G4-G40. De afronding van elke actualisering kan dan gekoppeld worden aan de uitvoering om te voorkomen dat leveranciers en gemeenten met veel oude voorraden achterblijven en de markt zich tijdig kan voorbereiden.

8 Zie VNG-website Gemeentelijke handhaving (boa's)

11 Literatuurlijst

Literatuur:

- [HR21](#). (z.d.).
- Richard R., & Johnson M.S. (2001). *Psychological Influence of the Police Uniform*.
- Rijksoverheid. (z.d.). [Kamerbrief over Beleidsprogramma circulair textiel 2020 – 2025](#).
- Rijksoverheid. (z.d.). [MVI-criteriatool](#).
- Rijksoverheid. (z.d.). [Nationaal Programma Circulaire Economie 2023 – 2030](#).
- VNG. (2022). [Gezamenlijke actieagenda gemeentelijke handhaving 2022-2024](#).
- VNG. (2023). [Evaluatie modeluniform boa's afgerond](#).
- VNG. (z.d.). [Gemeentelijke handhaving \(boa's\)](#).

Dankwoord

Namens de VNG willen wij iedereen hartelijk bedanken die heeft gewerkt aan de evaluatie en actualisering van het Modeluniform Handhaver Openbare Ruimte (Domein I)! En met name onderstaande leden van de VNG-Kledingcommissie, DimDim, Rijkswaterstaat en het CAOP.

Organisaties actualisering modeluniform	Leden
VNG (eigenaar modeluniform)	Oprichter/voorzitter VNG-Kledingcommissie (auteur): Thimo Adams Notulist & lid VNG-Kledingcommissie: Ery van Bladel
G4 Leden VNG-Kledingcommissie:	Gemeente Utrecht: Sabine Simons - Gresnigt en Yvonne Gloerich Gemeente Amsterdam: Ruud Bosma en Bert Mobron
G40 Leden VNG-Kledingcommissie:	Gemeente Ede: Dennie Wauben Gemeente Alkmaar: René van Roode
M150 Leden VNG-Kledingcommissie:	Gemeente Katwijk: Dirk van der Bent Gemeente Rijswijk: Anice Hagui
K80 Leden VNG-Kledingcommissie:	Gemeente Valkenburg aan de Geul: Lisa Toonen BEL gemeenten (Blaricum, Eemnes en Laren): Amad Ibrahim Gemeente Harlingen: Gerrit van der Ploeg
DimDim	Grafisch ontwerp modeluniform: Dmitry de Bruin
Rijkswaterstaat Advies duurzaamheidseisen:	Buyer Group Circulair Textiel: Lisanne van 't Hoff en Emile Bruls
CAOP	Uitvoering evaluatie modeluniform: Pieter Oterdoom

Bijlage 1: Draagvoorschriften

Modeluniform Handhaver

In deze bijlage staat beschreven wie binnen de 'afdeling handhaving' het modeluniform van handhavers openbare ruimte (domein I) mag dragen en treft u aanwijzingen met betrekking tot hoe dit modeluniform representatief en veilig gedragen dient te worden. Vanzelfsprekend zijn de draagvoorschriften afhankelijk van het kledingpakket dat de gemeente aan de handhaver verstrekt. Het uitgangspunt van draagvoorschriften is echter universeel: het moet zorgen voor eenheid van tenue. De handhaver is vaak, als vertegenwoordiger van de gemeentelijke overheid, het eerste aanspreekpunt voor mensen op straat. Een uniforme en correcte uitstraling is daarom belangrijk; dit draagt namelijk bij aan herkenbaarheid, een positief imago en een professionele uitstraling van de handhavers, en daardoor ook de gemeente.

Wat betekent het invoeren van draagvoorschriften?

Als een gemeente draagvoorschriften hanteert, betekent dit dat de handhavers deze voorschriften moeten opvolgen. Zij mogen hiervan niet afwijken tenzij daar expliciet toestemming voor gegeven is. Algemeen voorschrift is dat het uniform, dat door de werkgever wordt verstrekt, in geen geval privé gedragen mag worden. En de werknemer heeft de plicht om de, door de werkgever verplicht, verstrekte persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) op de voorgeschreven wijze te gebruiken. Een uitzondering voor het dragen van alternatieve middelen of onderdelen aan het modeluniform zijn medische redenen, dit moet dan worden besproken met de leidinggevende. Denk hierbij aan andere schoenen of koppelriem.

1. Wie mag het handhaver-modeluniform dragen?

Uit de evaluatie van het modeluniform is gebleken dat een aanzienlijk deel van de respondenten van mening is dat de 'afdeling handhaving' aanmerkelijk minder herkenbaarheid is binnen de gemeente. Bij Toezicht, Handhaving, Openbare Ruimte (THOR) werken namelijk handhavers (boa's) en niet-handhavers zoals toezichthouders (zie t.z.t. document "Modeluniform Toezichthouders"), management, staf, ondersteunend personeel en HTV-stagiaires. Het dragen van het handhaver-modeluniform door niet-handhavers kan verwarrend zijn. Dit hoofdstuk maakt daarom duidelijk wie wel/niet het handhaver-modeluniform mag dragen en geeft richtlijnen voor de overige functies binnen de 'afdeling handhaving', waardoor de landelijke uniforme herkenbaarheid verbeterd.

Gemeentelijke handhaver openbare ruimte

Het modeluniform gemeentelijke handhavers openbare ruimte is eigendom van de VNG. Uitsluitend de handhavers (boa's) mogen het modeluniform dragen. De VNG maakt hierop één uitzondering en dit betreft aanstaande handhavers die reeds door de gemeente zijn aangesteld op deze functie, een opsporingsakte hebben maar nog niet zijn beëdigd. Zij werken, tot de beëdiging, als toezichthouder. Deze exclusieve groep mag het modeluniform, zij het zonder zichtbaar boa-logo, dragen. Eventueel afgedekt door middel van een hoesje in de kleur van de mouw.

Management, staf en ondersteunend personeel

De (gemeente)functionarissen zonder boa bevoegdheid mogen het handhaver-modeluniform niet dragen. Ook mogen hun uniformen geen (combinatie van de) vastgestelde elementen bevatten. Gemeente functionarissen die als boa bevoegd en beëdigd zijn mogen het model uniform onder dezelfde voorwaarden als een Handhaver Openbare Ruimte wel dragen.

HTV-stagiaires

Mogen het handhaver-modeluniform niet dragen. Voor stagiaires is het wel toegestaan om in het toezichthouders-modeluniform te werken (zie t.z.t. document "Modeluniform Toezichthouders").

Richtlijn modeluniform toezichthouders

Zoals eerder aangegeven mogen gemeentelijke toezichthouders zonder boa bevoegdheid het modeluniform niet dragen. Het handhaver-modeluniform is namelijk gekoppeld aan de functie en niet aan de organisatie daarom mogen andere functionarissen, bijvoorbeeld toezichthouders (zonder bestuurlijke en/of strafrechtelijke bevoegdheden), het modeluniform niet dragen. Het modeluniform handhaver openbare ruimte is een beschermd model. De uniformen van toezichthouders mogen daarom ook geen (combinatie van de) vastgestelde elementen bevatten. Op uitdrukkelijk verzoek van de kledingcommissie zal de VNG zo spoedig mogelijk ook het modeluniform voor de toezichthouders gaan vastleggen (zie t.z.t. hiervoor de richtlijn "Modeluniform Toezichthouder").

2. Algemene draagvoorschriften

De werkgever is bevoegd om te bepalen wie een dienstkledingpakket verstrekt krijgt en is daardoor eindverantwoordelijk voor het dragen van de kleding conform de draagvoorschriften. Het is niet toegestaan om dienstkleding buiten werktijd (hierbij geldt ook woon-werkverkeer) te dragen. Indien een gemeente dit wel toestaat dan dient de handhaver er buiten werktijd voor te zorgen dat het uniform niet als zodanig zichtbaar is: bijvoorbeeld door een burgerjas over het uniform heen te dragen.

Eisen aan de drager

De handhaver inspecteert dagelijks zelf zijn/haar dienstkleding op uiterlijke schade en is ervoor verantwoordelijk dat het uniform op een correcte, schone, representatieve en professionele manier gedragen wordt. De handhaver levert bij uitdiensttreding het uniform weer in.

Eenheid van tenue

- De primaire regel is het hanteren van eenheid van tenue per koppel op straat. Om eenheid uit te stralen zijn er binnen koppels geen grote verschillen in tenue, tenzij bepaalde werkzaamheden anders bepalen. Bijvoorbeeld allebei met jas of allebei zonder jas.
- De dienstjas/veiligheidsvest is buiten dicht. Dit is veilig, staat netter en straalt gezag uit.
- De broek wordt altijd in de (half-) hoge dienst schoenen gedragen en de broekzakken worden niet uitpuilend volgestopt.

Persoonlijke verzorging

Een vanzelfsprekend onderdeel van een representatieve uitstraling is uiterlijke en lichamelijke verzorging. Hierbij kan gedacht worden aan: haarstijl, gezichtshaar, tatoeages, piercings en sieraden. Regels hiervoor worden niet alleen op representatieve gronden opgesteld, maar vaak ook om veiligheidsredenen. Het opstellen van deze voorschriften wordt overgelaten aan de gemeenten.

Dragen van cap

De cap wordt alleen buiten gedragen. Ook hiervoor geldt de eenheid van tenue regel: Elk koppel bepaalt voorafgaand aan de dienst of zij de cap wel of niet dragen. De cap wordt op rechte wijze gedragen door de klep te laten rusten net boven de oogzichtslijn, de blokstriping horizontaal op de oog-/slaaplijn.

Schoenen

Bij het dragen van het uniform worden minimaal halfhoge werkschoenen (boven de enkels) in een zwarte uitvoering met zwarte veters gedragen. Het type schoen wordt veelal beschreven als Tactical, SWAT of Police boots.

Dragen van zonnebril/fietsbril

- Het is toegestaan om een zonnebril/fietsbril te dragen als de weersituatie dat wenselijk maakt mits rekening gehouden wordt met de volgende voorschriften:

- Een zonnebril wordt uitsluitend buiten gedragen.
- Een bike-zonnebril wordt uitsluitend tijdens bike-diensten gedragen.
- De zonnebril die tijdens diensttijd wordt gedragen is door de werkgever verstrekt dan wel door de leidinggevende goedgekeurd.
- De zonnebril/fietsbril wordt afgezet bij het te woord staan van personen zodat het oogcontact niet wordt belemmerd. De gemeente kan een uitzondering maken voor een bril op sterkte met bijvoorbeeld meekleurende glazen.

Paraplu en uniform

Het is handhavers niet toegestaan een paraplu bij zich te dragen c.q. te gebruiken.

Dragen van tas

Bij zich hebben van een tas ten behoeve van werk is toegestaan: Mits door werk goedgekeurde en/of verstrekte tas.

Diverse

Vast aangebrachte beeldmerken, labels, logo's en dergelijke aan het modeluniform mogen niet worden verwijderd of bedekt. Daarnaast is het ook niet toegestaan om extra beeldmerken, labels, logo's en dergelijke toe te voegen aan het modeluniform. De VNG adviseert ook in het kader van landelijke uniformiteit en duurzaamheid om geen gemeentelogo te plaatsen op het uniform. Voor gemeenten die dit wel willen bestaat de mogelijkheid het gemeentelogo toe te voegen op de daarvoor toegekende plek. De plek hiervoor is op de schouders aan de epaulet, dit is dan in plaats van de rangonderscheidingstekens, het is namelijk niet toegestaan om het gemeentelogo hierop toe te voegen.

3. Draagvoorschriften veiligheid

Bij bepaalde werkzaamheden kan het dragen van veiligheidskleding- en middelen verplicht worden gesteld. Hieronder staan de voorschriften bij de diverse veiligheidskleding- en middelen die deel uit (kunnen) maken van het uniform/dienstkleding.

Kledingstukken en middelen

Veiligheidsvesten

Indien toegewezen is het dragen van het veiligheidsvest verplicht. Het veiligheidsvest (minimaal steekwerend, optioneel kogelwerend) wordt als persoonlijk beschermmiddel aangemerkt en wordt over het uniform (inclusief jas) heengedragen. Twee modellen zijn opgenomen in het modeluniform. De keuze is afhankelijk van de gewenste uitstraling en zichtbaarheid.

- De blauwe versie in de uitstraling van het uniform met een combinatie van lichte en donkere blauwtinten,
- En de fluorescerend gele versie voorzien van extra reflectoren (zie modeluniform). Deze versie kan gedragen worden in situaties waar een verhoogde attentiewaarde gevraagd is.
- Afhankelijk van het type veiligheidsvest moeten de veiligheidsplaten tussen de 5 en 10 jaar worden vernieuwd. Op de veiligheidsplaten staat informatie over de levensduur. De werkgever is eindverantwoordelijk voor tijdige vervanging van het veiligheidsvest, echter is de medewerker medeverantwoordelijk voor het tijdig melden van de verloopdatum van het veiligheidsvest. Dit kan eventueel geborgd worden in een eigen registratiesysteem.

Bodycam

Indien toegekend is het dragen van de bodycam verplicht. De richtlijn is dat de handhaver de bodycam aanzet in een dreigende situatie, of wanneer de handhaver dit wenst bij inschatting voor het veiligheidsgevoel van zichzelf of collega. De keuze om de bodycam aan te zetten is aan de handhaver.

Portofoon

Indien toegewezen/uitgereikt is het dragen en gebruiken van een portofoon verplicht.

Handboeien

Indien toegewezen en bevoegd (Akte en RTGB) is het dragen van handboeien verplicht.

Wapenstok

Indien toegewezen en bevoegd (Akte en RTGB) is het dragen van de wapenstok verplicht.

Voorschriften voor tijdens het gebruik van voer- en vaartuigen

Handhaving op de fiets

Het dragen van de fietshelm is verplicht bij handhaving op de fiets. Aan de achterkant kan een rood lampje worden toegevoegd om de zichtbaarheid en veiligheid te verhogen in het donker.

Handhaving op de motor

Het dragen van toegewezen motorkleding is tijdens motor surveillance verplicht en alleen dan toegestaan. Om gehoorbeschadiging te voorkomen is het dragen van gehoorbescherming voor motorrijders verplicht¹. Ook wordt het veiligheidsvest in tegenstelling tot de rest van het uniform, altijd onder de motorjas gedragen.

Handhaving op het water

Het dragen van een reddingsvest is verplicht bij handhaving op het water. Deze wordt over het veiligheidsvest gedragen. Behalve in het geval van een hitteprotocol (zie omschrijving hieronder).

4. Draagvoorschriften uitzonderlijke weersituaties

Voor werken in extreme warmte of kou moet de werkgever maatregelen treffen zodat de werknemer het werk veilig kan blijven uitvoeren. Om deze reden biedt de VNG de gemeenten enkele handvatten om het werk veilig uitvoerbaar te houden en tegelijkertijd de uniformiteit in uitstraling te bewaren. Ook ten tijde van uitzonderlijke weersituaties betreft de voorkeur voor eenheid van tenue, zodat de uniforme uitstraling behouden blijft.

Hitteprotocol

Het hitteprotocol gaat in als de KNMI een buitentemperatuur verwacht van boven de 25 °C (20°C voor handhaving op de motor). Met deze temperatuur kan het werken op straat voor de handhavers een gezondheidsgevaar opleveren; denk aan oververhitting, hittestress² en een teveel aan uv-straling. Hieronder staan tips met betrekking tot drie uniformonderdelen om oververhitting van werknemers te voorkomen. Verdere maatregelen kunnen gemeenten zelf uitwerken met inachtneming van de uniforme en professionele uitstraling van de handhaver.

T-shirt

Tijdens het hitteprotocol (>25°C) mag de handhaver, in plaats van de polo, het T-shirt in combinatie met het veiligheidsvest dragen (zie ook "Modeluniform handhaver, hoofdstuk 6: extra onderdelen modeluniform").

Motoruniform

Het hitteprotocol voor motorrijders gaat in als het KNMI temperaturen van 20 °C of hoger voorspelt. Hierbij mag de handhaver zoals hierboven beschreven, in plaats van de polo, het T-shirt in combinatie met het veiligheidsvest dragen. Motorrijders dragen namelijk over het veiligheidsvest ook verplicht de motorjas. Het is mogelijk om een zomervariant van het motoruniform aan te schaffen, waardoor de kans op oververhitting kan worden verlaagd.

Reddingsvest

Het hitteprotocol op het water gaat in als het KNMI temperaturen boven de 25 °C voorspelt. Om oververhitting te voorkomen is het tijdens het hitteprotocol toegestaan om het T-shirt met het reddingsvest zonder veiligheidsvest te dragen (zie ook "Modeluniform handhaver, hoofdstuk 5: modeluniform voer- en vaartuigen").

1 Arboportaal, Wanneer is gehoorbescherming verplicht?

2 Arboportaal, werken in de hitte

Koude maanden

Extreme kou kan in verschillende jaargetijden voorkomen. Net zoals extreme hitte kan extreme kou leiden tot gezondheidsrisico's³. Daarom moeten werkgevers maatregelen treffen om gezondheidsproblemen als gevolg van koude temperaturen te voorkomen. De 3 onderstaande uniform onderdelen kunnen tijdens extreme kou worden gedragen. Omdat bij kou de gevoelstemperatuur afhankelijk is van de wind en persoonsgebonden is, is geen specifieke temperatuur te noemen voor het toestaan van het dragen van deze kledingstukken. Gemeenten bepalen zelf wanneer deze extra onderdelen gedragen mogen worden. Verdere maatregelen kunnen gemeenten zelf uitwerken met inachtneming van de uniforme en professionele uitstraling van de handhaver.

De volgende onderdelen staan in het modeluniform beschreven voor de koude maanden:

- (commando) Muts: in het donkerblauw + boa logo
- Colletje: in het donkerblauw
- Winter (fouilleer) handschoenen: in het zwart

5. Standaarduitrusting handhaver openbare ruimte

Handhavers schaffen regelmatig zelf extra uitrusting aan, dit is onwenselijk voor de uniforme uitstraling. Om door handhavers zelf aangeschafte uitrusting te voorkomen adviseren wij om in de gemeentelijke kledingvoorschriften een zin op te nemen als: *“Aan het uniform en de koppelriem mogen alleen de door de dienst vastgestelde middelen worden gedragen”*. Hieronder staat de standaarduitrusting, met een toevoeging van enkele taak specifieke uitrusting en een extra optioneel onderdeel, beschreven.

Uitrusting handhaver	Omschrijving uitrusting
Veiligheidsvest	Minimaal steekwerend (optie kogelwerend)
Koppelriem	
Portofoon	
Bodycam	
Gsm + overige apparatuur	
Fouilleer handschoenen	Alleen in het zwart dragen (tip: kan gecombineerd worden met winterhandschoenen)
Zaklamp (met clip)	
TAAK SPECIFIEK: Handboeien + tas	Indien bevoegd en toegekend door het Ministerie van Justitie en Veiligheid.
TAAK SPECIFIEK: Wapenstok	Indien bevoegd en toegekend door het Ministerie van Justitie en Veiligheid.
EXTRA OPTIE: EHBO-tasje	Draagbaar klein EHBO-tasje. Hierbij afgestemd op de jaarlijkse trainingen “EHBO - levensreddend handelen”

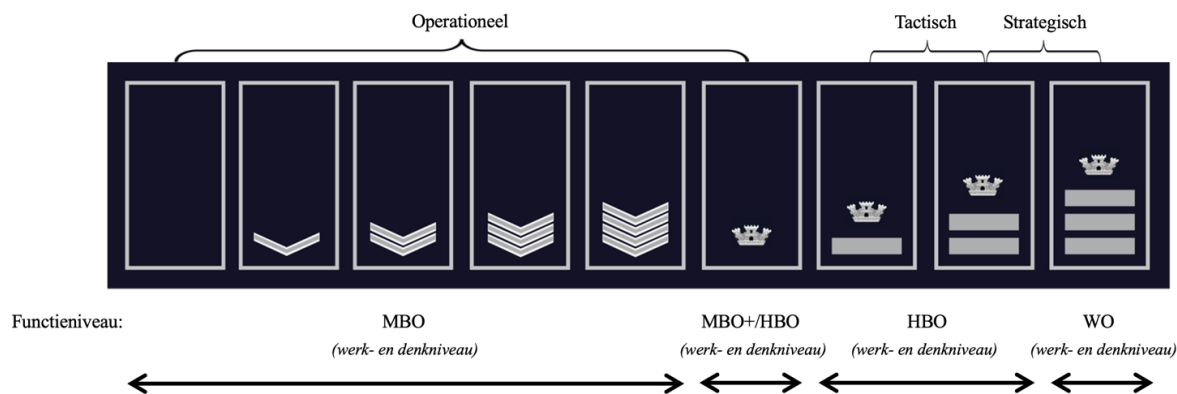
Tabel 1: Richtlijnen standaard en extra uitrusting handhaver

6. Functieonderscheidingstekens

Om de functieonderscheidingstekens te kunnen dragen zijn op de schouders van de bovenkleding een lus en knoop bevestigd waaraan de epauletten vastgemaakt kunnen worden. Over deze epauletten kunnen de schuifpassanten met de functieonderscheidingstekens worden geschoven. De VNG adviseert om hiervoor de volgende reeks functieonderscheidingstekens te gebruiken, deze is onderverdeeld in operationeel, tactisch en strategisch niveau. Per functieonderscheidingsteken is het corresponderende werk- en denkniveau vermeld. Belangrijk om te benadrukken is dat deze indeling is gebaseerd op de functieniveaus (zie HR21⁴), maar expliciet niet is gekoppeld aan salariëring. Het staat de gemeente vrij om zelf een functienaam en inschaling aan de functieonderscheidingstekens te koppelen.

3 Arboportaal, kou

4 HR21 functieniveaus

De basis van de functieonderscheidingstekens is diep donkerblauw en de tekens zijn uitgevoerd in de kleur zilver conform het landelijk boa-logo. Op de functieonderscheidingstekens van de leidinggevende functies staat een stedekroon (3 torentjes) als referentie naar het stadsbestuur.

Het gebruiken van de functieonderscheidingstekens is niet verplicht. De VNG adviseert gemeenten die wel voor functieonderscheidingstekens kiezen, om de bovenstaande reeks (geheel of gedeeltelijk) te hanteren uit oogpunt van uniformiteit. Hierdoor is het landelijk zowel voor collega's als (externe) ketenpartners duidelijk op welk functieniveau de handhaver/medewerker THOR werkzaam is en wat van diegene verwacht kan worden. In de bovenstaande reeks is het eerste functieonderscheidingsteken in beginsel 'kaal' en de gemeente is vrij om hier zelf invulling aan te geven. Hierop kan bijvoorbeeld het gemeentelogo of tekst voor medewerkers zoals: centralist, meldkamer, balie, of toezichthouders geplaatst worden. Op de schuifpassanten met functieonderscheidingstekens adviseert de VNG geen extra woorden of gemeentelogo te plaatsen uit het oogpunt van uniformiteit (zie "Bijlage 1: Draagvoorschriften").

7. Literatuurlijst

- Arboportaal. (z.d.). FNV: [Werken in de hitte](#).
- Arboportaal. (z.d.). [Wanneer is gehoorbescherming verplicht?](#)
- Arboportaal. (z.d.). [Werken in de kou](#).
- [HR21](#). (z.d.).

Bijlage 2: Kwaliteitseisen

Modeluniform Handhaver

Deze bijlage bevat verdere richtlijnen en adviezen over kwaliteitseisen met betrekking tot veiligheid, materiaal, uitstraling en duurzaamheid van het modeluniform van de gemeentelijke handhaver openbare ruimte (domein I). Het in dit rapport opgenomen advies is mede opgesteld door de VNG-Kledingcommissie én door Rijkswaterstaat (Buyer Group Circulair Textiel, marktvisie boa kleding) met betrekking tot duurzaamheid. De gemeente bepaalt zelf of zij de adviezen opvolgt.

1. Veiligheidseisen

Arbo-eisen: Zorg dat de onderdelen van het uniform en de schoenen voldoen aan de Arbo-eisen.

Normen voor veiligheidsvesten:

- Het veiligheidsvest moet minimaal steekwerend zijn. Een gemeente kan zelf de afweging maken om, afhankelijk van de taakstelling, te kiezen voor een steek- en kogelwerend vest. De zwaardere kogelwerende vesten zijn reeds betaalbaar. De nieuwere vesten worden steeds lichter en comfortabeler om te dragen. Deze zijn echter duurder.
- Afhankelijk van het type veiligheidsvest moeten de veiligheidsplaten tussen de 5 en 10 jaar worden vernieuwd. Op de veiligheidsplaten staat informatie over de levensduur. De werkgever is eindverantwoordelijk voor tijdige vervanging van het veiligheidsvest, echter is de medewerker medeverantwoordelijk voor het tijdig melden van de verloopdatum van het veiligheidsvest. Dit kan eventueel geborgd worden in een eigen registratiesysteem.
- Twee modellen van het veiligheidsvest zijn opgenomen in het modeluniform. De keuze is afhankelijk van de gewenste uitstraling en zichtbaarheid. De fluorescerend gele versie is voorzien van extra reflectoren. Deze versie kan gedragen worden in situaties waar een verhoogde attentiewaarde gevraagd is.

Certificaten leveranciers: Bij een aanbesteding kunnen gemeenten bij de leverancier navragen welke certificaten zij hebben voor stoffen: dit moet namelijk voldoen aan de Europese norm voor beroepskleding. Zoals brandvertragend etc.

2. Materiaaleisen

De uniforme en professionele uitstraling blijft leidend in de materiaalkeuze van het uniform. Uit de evaluatie is gebleken dat het slijten, verkleuren of uitdragen van bijvoorbeeld broeken de uitstraling van de handhaver negatief beïnvloedt. Houd daarom bewust rekening met de prijs/kwaliteit verhoudingen.

- **T-shirt:** Omdat dit kledingstuk alleen wordt gedragen bij hoge temperaturen en altijd in combinatie met het veiligheidsvest (zie draagvoorschriften) is het van belang om bij de materiaalkeuze extra te letten op aspecten als comfort, vochtafvoer, ademend en minimale geurontwikkeling.
- **Stretch worker:** De stretch worker bestaande uit stretchmateriaal kan zowel op straat als op de fiets worden gedragen zonder dat de uitstraling van de handhaver in het geding komt. Let daarom bij de materiaalkeuze op aspecten als stretchkwaliteit, comfort, vochtafvoer, ademend en minimale geurontwikkeling.

Waterdichtheid:

De gemeente bepaalt zelf voor welke mate van waterdichtheid zij kiezen. Het advies, om onderkoeling te voorkomen, is de minimale eis van 5 minuten waterdichtheid in het geval van harde regen óf de eis van compleet waterdicht te hanteren.

- **Jas:** Om de waterdichtheid van de jas te verhogen kan gedacht worden aan:
 - Los membraam: drager blijft droog, maar zuigt zich vol, jas wordt zwaar en droogt langzaam
 - Impregneren: dit maakt het waterafstotend maar niet waterdicht
 - Tapen van naden
- **Regenbroek:** Ook een regenbroek in de kleur van de worker helpt bij regenachtig weer.
- **Motoruniform:** Naast de opties voor bovenstaande jas kan het motoruniform ook direct gelamineerd worden. Het is daardoor waterdicht, neemt nagenoeg geen water op en droogt snel. De motorrijder is hierdoor beschermd tegen vocht en kou en lamineren is goedkoper dan Goretex.

3. Uitstralingseisen

De afgelopen jaren is een overstap gemaakt naar unisex uniformen. Uit de evaluatie is gebleken dat dit niet voor iedereen wenselijk is. Houd bij het aanschaffen van het modeluniform daarom rekening met verschillende pasvormen zodat het uniform eenieder goed past en de juiste professionele uitstraling geeft. Denk bijvoorbeeld aan de heupomvang van de broek en borstomvang bij de plaatsing van de blokkenband op de bovenkleding. Om naast het uniform de uniformiteit in uitstraling te behouden wordt geadviseerd om in de kledingvoorschriften op te nemen dat handhavers niet zelf uitrusting aan mogen schaffen. Bijvoorbeeld: "Aan het uniform en de koppelriem mogen alleen de door de dienst vastgestelde middelen gedragen worden" (zie "Bijlage 1: Draagvoorschriften"). Ook mogen vast aangebrachte beeldmerken, labels, logo's en dergelijke aan het modeluniform niet worden verwijderd of bedekt. En mogen geen extra beeldmerken, labels, logo's en dergelijke toegevoegd worden aan het modeluniform.

4. Duurzaamheidseisen

Naast de eisen van kwaliteit, veiligheid, zichtbaarheid en comfort speelt ook duurzaamheid een steeds grotere rol bij het bepalen van de stof voor het uniform. Deze richtlijnen en adviezen bieden een handvat aan gemeenten die meer willen inzetten op duurzaamheid. Voor het uniform kan de zogenaamde 'nieuw voor oud' regeling gehanteerd worden. Indien een kledingstuk wordt vervangen, wordt het oude kledingstuk ingeleverd. Dit kledingstuk wordt door de werkgever gerecycled, refurbished of opgeslagen voor tijdelijke medewerkers als het kledingstuk hiervoor nog geschikt is.

De ecologische voetafdruk van de textielindustrie is groot. Het grote en exponentieel stijgende gebruik van land, water, energie en chemicaliën maakt de textielindustrie tot één van de vervuilendste industrieën wereldwijd. De totale uitstoot van broeikasgassen door de textielindustrie is 1,2 miljard ton CO₂ per jaar. Dit is meer dan de uitstoot van het brandstofgebruik van alle internationale lucht- en zeevaart bij elkaar¹. De arbeidsomstandigheden in de productielanden zijn bovendien vaak slecht.

De ambitie van het kabinet is dat Nederland in 2050 volledig circulair is, met een economie met zo min mogelijk afval en zonder nodeloze verspilling van grondstoffen. Het Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030² (NPCE) bevat de maatregelen die moeten leiden tot een circulair Nederland. Textiel is één van de productgroepen waarvoor concrete doelen en specifiek beleid is ontwikkeld.

In maart 2022 is de Europese Textielstrategie³ uitgekomen. Deze strategie kondigt verschillende wetgevingsvoorstellen aan op Europees niveau, onder meer op het gebied van productie, vormgeving en samenstelling van textielproducten. Milieuvriendelijkheid en circulariteit vormen de uitgangspunten bij deze voorstellen, evenals het tegengaan van milieuvervuiling door microplastics afkomstig uit textiel.

1 Ellen MacArthur Foundation, A new textile economy, 2017, p. 20.

2 Maatregelen van Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030 (NPCE)

3 Europese Textielstrategie

Het beleidsprogramma Circulair Textiel⁴ zet het nationale beleid rond circulair textiel voor de komende jaren uiteen. Het bevat de volgende doelen:

Jaar	Doel
2025	Aandeel gerecycled (post-consumer)/duurzaam materiaal in textielproducten is 25 procent. 30 procent van de grondstoffen, materialen en producten die op de Nederlandse textielmarkt worden gebracht, wordt na inzameling – als direct hergebruik niet meer mogelijk is – gerecycled. 10 procent van de textielproducten die op de Nederlandse markt worden gebracht, wordt na inzameling hergebruikt binnen Nederland.
2030	In 2030 zijn we halverwege de transitie naar de circulaire economie, wat betekent dat: In alle textielproducten die in Nederland op de markt worden gebracht 50 procent duurzaam materiaal verwerkt is. Van die 50 procent is minimaal 30 procent recycklaat en 20 procent duurzaam materiaal. 50 procent van de grondstoffen, materialen en producten die op de Nederlandse textielmarkt worden gebracht, na inzameling – als direct hergebruik niet meer mogelijk is – wordt gerecycled. 15 procent van de textielproducten die op de Nederlandse markt worden gebracht, na inzameling wordt hergebruikt binnen Nederland.
2035	Het streven is te komen tot een halvering van de ecologische voetafdruk van de textielsector op het gebied van uitstoot, watergebruik, chemicaliën en microplastics.
2050	Volledig circulaire economie.

Tabel 1: Doelen Circulair Textiel

De ambitie is helder, en de komende jaren zullen stappen worden gezet om die ambitie te verwezenlijken. Gemeenten spelen daarin ook een grote rol. Eén van de instrumenten die gemeenten daarvoor kunnen inzetten, is circulair inkopen. Door ook handhaver-uniformen circulair in te kopen kunnen gemeenten een impuls geven aan de markt om te verduurzamen. Gemeenten mogen van hun leveranciers verwachten dat zij toewerken naar de nationale doelstellingen uit het circulair textiel beleid.

De MVI-criteriatool⁵ (maatschappelijk verantwoord inkopen) is een hulpmiddel van de Rijksoverheid, voor overheden die circulair willen inkopen. De tool bevat criteria op drie verschillende ambitieniveaus: (1) basis, (2) significant en (3) ambitieus. Door deze tool te gebruiken kan tijd worden bespaard bij het opstellen van de aanbesteding. Dit helpt bij het realiseren van sociale, innovatieve en duurzame inkoop wat helpt bij de duurzame transitie van Nederland. De VNG geeft gemeenten het advies om de komende jaren deze tool te gebruiken en ten minste ambitieniveau 1 (minimumeisen) toe te passen bij het inkopen van de handhaver-uniformen. Deze minimumeisen zullen de komende jaren meegroeien met de ontwikkelingen, en daardoor steeds ambitieuzer worden.

Vier onderwerpen zijn cruciaal in de verduurzaming van de kledingindustrie: (1) ontwerp, (2) productie, (3) levensduurverlenging en (4) hergebruik. Onderstaande bronnen kunnen hierin verder helpen:

- De marktvisie van de Buyer Group Circulair Textiel⁶ is eind 2021 gepubliceerd. Zie deze bron en de bijlage.
- Het categorieplan Bedrijfskleding Rijk⁷ met achtergrondinformatie⁸.

Door deze stap op het gebied van duurzaamheid proberen wij beweging te krijgen in de denkwijze van de markt om duurzamere opties te bedenken en aan te bieden. De Nederlandse gemeenten hebben een maatschappelijke voorbeeldrol waarmee ze impact kunnen hebben op de hele samenleving. Door deze bewustwording kunnen wij als VNG en gemeenten een duurzamere denkwijze stimuleren.

Buyer Group Circulair Textiel

Binnen een Buyer Group werken publieke en private opdrachtgevers gezamenlijk aan een gedeelde marktvisie en -strategie op het verduurzamen van een specifieke productcategorie. De bedoeling is dat de betrokken opdrachtgevers deze visie en strategie binnen twee jaar implementeren in hun aanbestedingspraktijk. Dit

4 Zie beleidsprogramma Circulair Textiel 2020 – 2025.

5 Zie MVI-criteriatool

6 Zie marktvisie, Buyer Group Circulair Textiel + bijlage

7 Rapport Categorieplan Bedrijfskleding

8 Categorie bedrijfskleding achtergrondinformatie

stimuleert de markt om duurzame oplossingen te ontwikkelen die passen bij een concrete, breed gedragen behoefte.

Deelnemers aan de Buyer Group circulair textiel hebben, onder begeleiding van Rijkswaterstaat, een Marktvisie boa-kleding opgesteld voor de inkoop van kleding voor buitengewoon opsporingsambtenaren. Het doel van de Marktvisie boa-kleding is tweeledig. Het is een handleiding voor inkopende organisaties om de inkoop en het gebruik van boa-kleding zo duurzaam mogelijk te organiseren. Tegelijkertijd krijgen marktpartijen door deze marktvisie inzicht in de vraag en duurzaamheidsambities van de publieke inkooporganisaties.

De marktvisie richt zich op 4 pijlers, uitgewerkt in een aantal concrete doelstellingen (zie voor meer details de marktvisie zelf):

- Ontwerp: de ambitie is dat alle BOA-kleding (ook alle afzonderlijke items) voor minimaal uit 10% gerecycled materiaal bestaat.
- Productie: boa-kleding moet van duurzaam materiaal gemaakt worden en zoveel mogelijk bestaan uit monomateriaal, zoals katoen.
- Levensduurverlenging: door een wasproces met minder mechanische belasting kan slijtage en verkleuring van boa-kleding verminderd worden.
- Hergebruik en recycling: streven is om de kleding zoveel mogelijk her te gebruiken.

De deelnemers aan de Buyer Group Circulair textiel hebben deze ambities toegepast in hun aanbestedingen voor boa-kleding. De ervaringen en geleerde lessen staan gepubliceerd op de website van PIANOo⁹, onder het kopje textiel. PIANOo is het expertisecentrum aanbesteden van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Daarnaast verwijzen we naar het Versnellingsnetwerk Circulair Inkopen¹⁰ als bron van informatie voor circulair inkopen.

Om circulair inkopen te laten slagen, is het belangrijk om de gebruiker goed mee te nemen in de circulaire ambities. Het zou bijvoorbeeld de norm moeten worden om de kleding in te leveren om te laten wassen en repareren. Ook aan het einde van de levensduur moet de kleding weer verzameld worden.

5. Literatuurlijst

- Buyer Group Circulair Textiel. (2021). [Marktvisie BOA-kleding](#).
- Ellen MacArthur Foundation. (2017). [A new textile economy](#). p. 20.
- Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. (z.d.). [Nieuwe textielbranche met duurzaamheid als norm](#).
- PIANOo. (z.d.). [Textiel](#).
- Rijksoverheid. (z.d.). [Categorie Bedrijfskleding](#).
- Rijksoverheid. (z.d.). [Categorieplan Bedrijfskleding](#).
- Rijksoverheid. (z.d.). [Kamerbrief over Beleidsprogramma circulair textiel 2020 – 2025](#).
- Rijksoverheid. (z.d.). [MVI-criteriatool](#).
- Rijksoverheid. (z.d.). [Nationaal Programma Circulaire Economie 2023 – 2030](#).
- Versnellingsnetwerk Circulair Inkopen. (z.d.). [Ik wil circulair inkopen](#).

⁹ PIANOo expertise centrum aanbesteden

¹⁰ Zie, "Ik wil circulair inkopen"

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93

info@vng.nl

april 2024

[vng.nl](https://www.vng.nl)